



**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Cognitione essentiaë, attributorum simulque Patris & Filij produci verbum
verior sententia docet. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

dum Scoti concedit, verbum procedere à se ipso, & Spiritu sancto, ut cognitis scientia Patris: hæc autem scientia non potest esse intuitiva, quasi præsentium: sed abstractiva: quasi possibilium, & in sequenti instanti rationis futurorum. Et sanè de Spiritu sancto id clarius sequi videtur: nam in illo priori signo originis, quo producit filius, nondum est Spiritus sanctus productus: ergo si tunc notionali intellectu cognoscitur, erit solum notitia abstractiva, non intuitiva.

Verum hæc opinio non minus facile rejicitur. Nam licet in Deo distinguere possimus prius, & posterius origine, & ratione nostra: & quamvis dicamus, vnum prius cognosci, quam aliud; hoc tamen fit inter ea, quæ re vera in Deo esse intelligimus: non inter ea, quæ omnino conficta sunt: atqui in ipso Deo futurum nihil est, aut possibile quod actu non sit: frustra ergo excogitamus prius, & posterius, inter ea, quæ in Deo non sunt, aut fingimus, Deum Patrem notitiam habere Spiritus sancti, ut futuri, & possibilis, antequam ut præsentis, & existentis. Cum autem consideramus patrem, & filium prius, quam producant Spiritum sanctum, tunc potius ipsum cognoscimus sine notitia Spiritus sancti, quam cum scientia illius abstractiva. Cogitare enim illum sine cogitatione Spiritus sancti, nihil aliud est, quàm considerare in eo vnum non considerando aliud: ex quo nullam ei imperfectionem attribuimus. Neque enim asserimus, Spiritum S. non cognosci à Patre, sed pro modulo nostro ea, quæ in Deo sunt simul diuidimus, & diuisa paulatim cognoscimus, & ita apprehendimus Patrem in aliquo signo rationis, in quo consideramus ipsum adhuc sine notitia Spiritus sancti. Dicant ergo, verbum generari notitia, & scientia intuitiva, quam Pater habet ipsius, & Spiritus sancti, potius, quam notitia abstractiva, quæ in Deo omnino cõmentitia est. Neque vero Caietanus de notitia abstractiva quidquam dixit, sed absolute pronuntiavit, verbum procedere à seipso, & ab Spiritu sancto, ut cognitis scientia Patris.

Tertia sententia.
Ferrar.

8.

Non docuit
Ferrar. Patrem esse sapientem sapientia genita ut formam.

Tertia demum sententia fit Ferrar. 4. contra gentes capit. 13. versiculo. *Ad primum videtur*, vbi affirmat, priorem esse verbi productionem quam notiam creaturarum, etiam possibilem: eo quod putat, verbum ad hoc produci, ut in eo Pater intelligat scientia notionali ea, quæ in ipso sunt. Ex quo necessario debet asserere, prius produci verbum, quam ipsum, & Spiritus sanctus à Patre cognoscantur. Quam opinionem nonnulli seuerius notant, quam par est, quod incidere videatur in sententiam, quam Augustinus quondam docuit, libr. 83. questionum q. 23. videlicet, Patrem esse sapientem sapientia genita, hoc est Filio. Quam sententiam postea merito retractavit 6. de Trinitate cap. 1. & 2. & 7. lib. cap. 1. & 3. & 16. lib. 7. & 1. retractatum cap. 26. Verum ab ea sententia meo iudicio longè abest Ferrar. Augustinus enim ibi dixerat, patrem esse sapientem sapientia genita, tanquam forma, quod postea iudicavit absurdum: cum pater in se sapiens sit, non à verbo, tanquam à sapientia sua: cum potius verbum sit sapientia genita à patre sapiente: id quod optime docuerat Achanasius in orat. contra Gregales Sabellijante medium vbi sic loquitur. *Ibidem quoque sapientia Patris est Filius, non ita, ut in homine, vbi per sapientiam homo fit sapiens, sed ex sapiente sapientia*

illa ortum trahit. Et postea idem tradidit Anselm. in monologia cap. 43. At Ferrariensis solum docet, verbum ad hoc produci, ut pater intelligat cognitione notionali in ipso, tanquam in termino producto, non per ipsum tanquam per intellectum, nem, & sapientiam: concedit enim, in Patre non solum scientiam essentiali, & communem tribus personis; sed etiam notionalem, qua in verbo à se producto nouit omnia. De illa vero propositione, *Pater est sapiens sapientia genita*, dicemus ex professo disputat. 151. c. 1.

Verum enimvero sententia hæc Ferrariensis etiam alia ratione mihi non probatur quia, ut disputat. 112. capit. 2. ostensum est, actus ipse generationis, & productionis verbi, non est prior, imo neque est diuersus ab actu intellectus notionalis atque adeo nihil obitare videtur, quo minus verbum saltem per sui cognitionem procedat, & generetur.

CAPVT III.

Cognitione essentiali, attributorum, simulque Patris & Filij producti verbum, verum sententia docet.

EA, quæ intra ipsum Deum considerantur, quorum cognitione verbum produci possit, tria sunt; essentiali, attributa, & personæ. De quibus vero prioribus nulla potest esse difficultas: omnibus enim compertum est, verbum visus generationis procedere talis naturæ, & personis, atque in eo priori signo rationis, in quo prima persona intelligitur secunda, ad generationem, non solum concipi Deum ipsa essentiali diuina constitutum; verum etiam perfectum omnibus attributis, & perfectione, quæ essentiali diuine conuenit, & tribus personis communis est. Id quod in opatione, etiam Scoti, qui assentiri attributa ex natura rei ab essentiali distingui, necessario concedi debet: nec ipse vquam negant. Eterna enim generatio, sicut communicat diuinitatem, communicat etiam ea, quæ propriatilius sunt, ut sicut producit Deum, ita quoque producat omnipotentem, &c. Cum que generatio, & verbi productio sit intellectio, fit ut intellectio, qua pater intelligit essentiali, & attributa, producat filium suum. Quomodo vero, cum attributa sint obiectum secundarium intellectus diuini nostro modo intelligendi, & creaturæ etiam secundarium obiectum suo modo esse dicamus, non sit eadem ratio vtrorumque, disputatione sequent. 4. videbimus. Hæc igitur omnia, essentialia nimirum, & attributa comparantur cum verbo Dei, sicut principium illius, non productum, sed intelligibile per modum obiecti, hoc est per quorum cognitionem nostro modo intelligendum per se procedit.

De personis vero maior esse difficultas, an omnes eodem modo se habeant in productione verbi difficultas tantum est, si de illis loquamur per modum obiecti per se necessarij ad illius productionem: si enim dicamus hoc modo procedere, probum incidere in absurdum, quod dicimus in secundaria ratione, quæ pro sententia Scoti a cap. allata est nihilominus censio primum, requiri non posse, verbum procedere per intuitum cognitionem, & scientiam, quæ circa duas personarum

patris nimirum, & ipsius verbi tanquam circa obiectum per se necessarium, & requisitum veratur. Consulto dixi intuitum, vt ostenderem falsam esse sententiam, quam eodem capite secundo retuli, & ibidem etiam impugnauimus. eorum, qui asserunt, verbum produci notitia abstractiua ipsius verbi. Eam vero notitiam esse intuitiuam rei presentis, & existentis, sic probo. Cum productio verbi sit actus sci entiae, & intellectiois, & produci verbum nihil aliud sit, quam intelligi vt disputat. 112. cap. 2. & 3. monstrauimus, efficiatur, eodem actu ipsum simul produci, & intelligi, imo verbum produci, idem esse, quod intelligi, cum autem producat verbum; eius productio ad esse ipsius terminatur, ergo & cognitio similiter, cumque simul sit paternitas cum filiatione, non solum natura, sed etiam nostro modo intelligendi, necesse est, intellectioem notionalem patris ad ipsam quoque paternitatem terminari. Absurdum vero, quod inferebamus pro Scoti sententia, nempe verbum esse sui ipsius imaginem nisi ex se ipso tanquam obiecto procedit, minime sequitur, vt enim verbum sit imago alicuius tanquam obiecti, debet ab eo realiter distingui, nihil enim sui ipsius imago est, & imago inuenerum originem includit ab eo, cuius est imago, vt disputat. 145. c. 3. dicemus.

At obijciat aliquis, si verbum producat cognitione sui ipsius, sit, vt prius fuerit in memoria patris in actu primo per modum obiecti, eorum autem, quae sunt in intellectu per modum actus primi, verbum est imago, erit ergo verbum imago sui ipsius. Respondeo primum, eodem modo intelligi de his solum, quae sunt in actu primo intellectus, à quibus realiter differt verbum, talis enim distinctio necessaria est inter imaginem, & id cuius est imago: cum igitur verbum non distingatur à seipso: etiam si dicamus, fuisse in intellectu paterno per modum actus primi, non licet inferre esse sui ipsius imaginem.

Deinde verbum diuinum non fuit in memoria patris veluti in actu primo, eo modo, quo sunt obiecta intelligibilia, quae solum actu secundo intelliguntur, non tamen producuntur, sed fuit in memoria patris tanquam in principio producente simul, & intelligente, quia verbum diuinum simul à Patre producit, & intelligitur: imo eius intelligi est produci, atque verbum solum potest esse imago eorum, quae fuerunt in memoria patris in actu primo per modum tantum obiecti intelligibilis: hæc enim repræsentare potest: sed non est imago eius, quod fuit in memoria patris, vt in principio producente, & ideo non est imago sui ipsius. Id quod in humanis licet intueri: nam verbum nostræ mentis, quod fuit in memoria, & actu primo intellectus, non est imago sui: quia fuit in illo vt in principio productiuo: est tamen imago obiecti, quod repræsentat: quia illud fuit in actu primo intellectus, vt obiectum tantum, non vt in principio productiuo.

Est tamen obseruanda differentia inter paternitatem, & filiationem: nam diuerso modo comparantur cum cognitione notionali, quæ est verbi productio. De filiatione iam diximus, vt obiectum per se pertinere ad cognitionem notionalem eo modo, vt explicatum est: de paternitate vero dicendum est, ad eam quoque spectare, vt obiectum per se ex parte principij, non quia prius ratione

Farez. in 1. partem Tom. 11.

est, quam verbum: sed quia ex parte Patris concurrat, non solum vt proprietates modificans essentiam adesse potentia generantis: sed etiam vt obiectum, quod ex parte principij etiam intelligitur ipsa productione verbi. Quare dicendum est, paternitatem esse in intellectu primæ personæ in actu primo veluti obiectum in specie, vt actu secundo intelligantur: nam eorum sententiam, qui dicunt, solum essentiam se habere vt obiectum per se motuum ad productionem verbi, falsam existimo. Quod vero in confirmationem afferunt, nullius momenti est: dicunt enim, notionalem intellectioem, qua producat verbum, nihil aliud esse, quam essentialem cognitionem modificatam proprietate personali: hæc autem debet esse prior secundum rationem, quam persona: quia essentialis cognitio prior est: ergo non debet terminari ad personam. At quis non videat, hoc argumento nihil probari? Nam intellectio, qua producat personam, non debet esse prior secundum rationem, sed tantum prior origine: quam sit persona producta, prioritas autem originis, vt cap. sequenti dicemus, non est proprietates secundum rationem, sed quæ sunt origine priora alijs, solent esse simul ratione cum illis. Nam intellectio, qua producat personam, non solum est intellectio, sed etiam productio, ac proinde etiam vt intellectio versatur circa id, quod producit, & quod producat, completur ergo Patrem, & filium, vnum quemque suo modo, vt explicauimus.

CAPVT IV.

Cognitione Spiritus sancti, vt obiecti per se motui, non productiuo verbum.

Verumenimvero de tertia persona difficilior multo quæstio est, an per cognitionem illius, tanquam obiecti per se requisiti, procedat verbum. Nam præter eos, qui dicunt, per cognitionem illius sub esse possibili, aut futuro verbum procedere, quorum sententiam retulimus c. 2. alij existimant, produci verbum per intuitiuam cognitionem Spiritus sancti, tanquam iam presentis, id quod duabus rationibus confirmant. Vna est, quia verbum non solum procedit, vt verbum, sed etiam vt spirator, ergo dum pater producit verbum, non solum ipsum cognoscit vt verbum, sed etiam vt spiratorem. Cognoscit autem pater hoc modo filium notitia perfecta, quam vocant comprehensionem, ergo cognoscit simul terminum illius, sed terminus est Spiritus S. ergo eo ipso cognoscit Spiritum sanctum. Altera ratio, Cognitione, qua per se procedit verbum, est comprehensiuæ, & intuitiuæ essentia, essentia autem est idem omnino cum personis, ergo eadem cognitio, tam necessaria est essentia, quam personarum omnium, & hæc forsan opinio tribui potest Gaetano in art. 3. huius quæst. ille enim vt notauimus c. 2. huius disputationis, asserit, verbum procedere à Spiritu sancto vt cognitio, & secundum esse intelligibile. Vtrum vero esset hæc notitia Spiritus sancti iam existentis, quam vocant intuitiuam, an futuri, aut possibili, quam dicunt abstractam, ipse Gaetanus non explicuit.

Ego vero censeo, Spiritum sanctum non posse comparari vt obiectum per se requisitum ad productionem verbi, quam sententiam colligo ex

Q. 2

Scoto

Sola essentia esse obiectum per se motuum ad productionem verbi male probatur aliqui.

Quorundam opinio.

Primum illius fundamentum.

Secundum fundamentum.

16.

Verior sententia confirmatur.